

skih državljanov (veljajoče za vse neogrške dežele.) Glasi se omenjeni § tako-le:

„Vsi narodi v državi so enakopravni in vsak ima nerazaljavno pravico, zahtevati, da se mu njegova narodnost in jezik njegov varuje in da se za-nj skrbi.

Država priznava enakopravnost vseh deželnih jezikov v šoli, v uradih in javnem življenju.

V tistih deželah, v katerih biva več narodov, morajo biti javna učilišča (šole) uravnana tako, da ne bo sicer nihče siljen učiti se kak drugi deželni jezik, vsak teh narodov pa da bo imel potrebnih pomočkov, da se lahko v svojem jeziku izobrazi.“

Nadjamo se, da v prihodnje jenja tisto zvito izgovarjanje z „Möglichkeit“-jo in „Thunlichkeit“-jo, kajti §. 12. postave zastran rabe vladne in izvrševavne oblasti pravi določno:

„Vsi državni uradniki, vsak v svojem delokrogu, so odgovorni za izpolnovanje glavnih državnih postav kakor tudi za to, da se opravila opravljajo tako, kakor zapovedujejo državne in deželne postave.

Da ta odgovornost obvelja, so dolžni skrbeti tisti postavljenci izvrševavne oblasti, pod katerih disciplinarno pravico dotični državni uradniki spadajo.“

„Domovina.“

Zgodovinski spominki za prosto slovensko ljudstvo.

Spisal

Davorin Trstenjak.

Pobožni grof Kacelin.

V junski dolini na Koroškem je živel v začetku 12. stoletja pobožen slovenski grof Kacelin (Chazelinus). Ime ominja na ime kneza blatenskega Kocela sina Pribinovega, kateri je cerkev male Nedelje blizu Ljutomera postavil. Leta 1106 je višji oglejski škof Urih Kacelinovo oporoko (testament) izpeljal. Ta grof je imel tudi na Štajerskem posestva in sicer: v slovenjem Gradcu, katero mesto se v pisnih ohega časa na ravnost imenuje: Gräde c (Grätz).

Ta pobožni grof je sporočil, da se v junski dolini, in sicer v Doberli vesi (Doberndorf so tadaj Nemci pisali, sedaj pa že v Eberndorf popačili) nova cerkev sozida. Višji škof je dal Kacelinovo truplo v tej cerkvi slovesno pokopati, in je tam po volji grofovi korarje (kanonike, dumhere) ustanovil. Ta grof je imel tudi podložnike v Rušah (tadaj so pisali: Ras), stari slavnoznani kraj blizu Maribora.

Iz tega se vidi, da je v onem času po Pohorju malo far bilo in da ste se slovenjegraška in ruška mejašile. V tistem času (1111) so šentpavelski benediktini, kateri še sedaj imajo posestva v Pakerjah, v Mariboru in na Pesnici, dobili dosti zemljišč v savinski dolini, in sicer: pri sv. Mihelu, v Motniku, kar sedaj pod Kranjsko spada, dalje v petujski okolici: (in marchia Pitoviensi), in sicer vesi: Ingovaves *) (Ingonnwaz, kdo jo bode našel?) Babnipotok (Pabenpotoch), Razvanje (Razwei), Poženje selo (Pozengo zelo), Dragočaj (Dragostoy), Dobrenj pri Mariboru, (Dobrenja), Boračova (Boraitzowe blizo Radgone), Hegoenje selo (Hegoen zelo), Pribišja ves (Pribissendorf), Selnice (Zellniz.)

Dosti tih vesi ni za 700 let več najti. Zanimivo bi bilo, da bi se še kakošen spomin na nje našel. Iz pristavljenih imen med zaklepi pa se lahko bralci prepričajo, kako so Nemci slovenska imena pokvarili.

Dopisi.

Iz Maribora. © V. nedeljo t. j. 12. t. m. je bil v naši čitavnici občni zbor in volitev odbora. — Naj prej je denarničar položil račun, iz kterega se je videlo da je letos čitavnica mnogo denarja potrošila, vendar ne več, kakor je prijela; pa temu se celo ni čuditi, ker je imela pri preselitvi v svoje novo stanovanje mnogo zvonrednih stroškov. Za tem so bili na redu nasveti posameznih članov; došla sta do besedovanja samo dva, prvi: naj bi se odbor za dva odbornika pomnožil, ni bil odobren; drugi pa: naj se dajo napraviti za

*) Kako v svetem spominu je moralo biti ime Koroško - slovenskega vojvode Inga, kateri je svoje plemenitaše h kršanski veri spreobrnel, da so po njem celo kraje poimenovali. Pis.

člane čitavnice male ali vendar mične pristopnice je obveljal. — Zdaj je došla na vrsto volitev odbornikov, in bili so izvoljeni sledeči gospodje: dr. Prelog za predsednika; prof. Šuman za tajnika (g. Majeiger in g. Rapoc sta se tajništva odpovedala); prof. Sinko soglasno po aklamaciji za denarničarja; dr. Dominkuš; dr. Rataj; prof. Majeiger in g. Berdais za odbornike. — Po volitvi je bil ples. Veselica je bila sploh lepa in navdušena.

Iz dalnjega kraja so te dni došli prav veseli glasi. Tako se piše iz Središča, da se bode tamo v kratkem čitavnica odprla, 32. udov se je že vpisalo, in neki vrli varoščan je na tri leta prepustil tri sobe brez plače čitavnici, res prav lepa podpora za mlado gospodarico, in zatoraj je tudi vredno, da se takemu rodoljubu izreče javna hvala. Živili vrli Srdiščani!

Tudi smo iz gotovega vira izvedeli, da se je v Ormožu napravilo malo gledišče, na katerem se bodo igrale samo slovenske glediščne igre. Iz Maribora se je društvu že poslalo nekoliko malih iger in upati je, da bomo v kratkem čuli, da se je neka igrala. Tako je prav, dragi Ormožani, le zdaj na prej; ko ste tako lepo začeli, skrbite, da boste tudi v kratkem čitavnico osnovali.

Iz Koroške. (Čujte, kaj je ravnopravnost pri Koroškem deželnem odboru!) Nam Slovencem tolikanj prijazna „Klagenfurterica“ prizadeva si v enem svojih poslednjih listov marnost in delavnost našega Gorotanskega deželnega odbora dokazati. Med drugimi junaškimi čini pripoveduje, kako da je ta odbor Jezerski srenji dal po nosu, kajti se je predrznila, mu neko vlogo občinskega odbora, zadevajoče občinske gojzde, v slovenskem jeziku predložiti „Wie eine Faust aufs Auge“ — Slovenec bi rekel: „Kakor svinja pa sedlo“ vjema se odlok odborov pod števil. 3804 na to srenjsko zadevo, namreč:

Der Ortsgemeinde Seeland mit dem Bemerken zurück, dass beim kärntnerischen Landesaussschusse die deutsche die Amtssprache ist. Kärntn. Landesaussschuss. Klagenfurt, den 14. Dezember 1867. Janesch, m. p. Sekretär.

Glejte jih vitezov, ki res mislijo, da so Koroški Slovenci za voljo njih, ne pa, da so oni zaradi nas. Čemu vas pa ljudstvo voli? Zakaj se mu prilizujete, da vse svoje zaupanje v vas stavi? Ali se novci, ki je za to vlečete, od nemških razločijo? — Ako niste svojemu poslu zmožni, Vam naravnost rečemo, da niste pri vratih, ampak pri oknih prišli v poslansko hišo. Mogoče je, da vam je g. grof Hohenwart s svojim tehtnim (!) odgovorom srčnost dal; a mi se vas na potu pravice ne ustrašimo, i to pravico zahtevamo na cesarsko besedo ter na podlagi prenarjenega febr. statuta v 19. členu postave od 21. decembra meseca 1867. l. — Iz razsodbe novega ministerstva razvideli bodemo, če smo res — podlaga tujčevi peti.

Ljutomer, 21. dec. l. l. je bila tukaj seja okrajnega zastopništva, v kateri sta bila dva predmeta posebno zanimiva. Odbor je predlagal, da bi se na mariborski vinorejski šoli eden zalog ustanovil s tem pogojem, da bi se vsi predmeti našim slovenskim mladenčem v maternem jeziku razlagali. Nemškutarji so poskusili ta pogoj saj slabiti in pomenljivo besedico „kolikor mogoče“ vrinoti; pa gospod predsednik je z živo besedo nasprotnike zavrnil kazaje na to, kako se Slovenci že od leta 1848 sem s „kolikor mogoče“ za nos vodijo, pa še toliko ne dobijo, da bi za nohte djal. Odborov predlog se sprejme z veliko večino. — O drugem predmetu, o ločitvi šole od cerkve, se je s prvega zdelo, da bode vojska dolga in gorka; obedve stranki ste bili dobro oboroženi in stali pripravljeni ena proti drugi. Naši nasprotniki so posmehovaje se na nas gledali, ker so bili zmage s tem bolj prepričani, ker so manjkali trije slovenski zastopniki, ki zavolj velikega snega niso mogli priti. Vendar zmiraj pripravljeni zastopnik g. J. Kukovec jim je zmago unesel, preden so razvili vse svoje moči: jihovi predlogi so se odložili „ad graecas kalendas.“ Skazalo je s tem zastopništvo svoj slovenski značaj; o da bi ta duh se zmiraj bolj razvijal!

Iz Radoslavca pri mali Nedelji na Štaj. Spet smo stopili črez prag leta 1867. — leta, z kterega početkom smo upali vsi avstrijski državljanji celo novo prerčenje. — Posebno pa smo mi Slovenci imeli milo svoje oči obrnene v njega misleči, da se nam naše narodne in državne razmere celo predrugajo. — V dosego tega storili smo prosti kmetovavci skoraj več, kakor je preje kdo od nas pri-

čakoval; a, kaj smo dosegli, priča nam konec preteklega leta! — Sedaj pa, celo nasprotno, reči moram, da celo z strahom gledamo v obraz bodočega leta 1868. — Državne razmere so že sedaj pravo babilonsko poslopje, in kakor se vidi bodo če dalje bolj in bolj. — Večina državnega zbora pijana od nemškega „liberalizma“ nam hoče še postaviti vsiliti, proteče nam, narodnosti, veri, in vsemu družinskemu življenju. Stvari pa, za katerih del se je državni zbor sošel, in v ktere je imel oko obrneno prosti kmetovavec naj bolj, se rešujejo tako kakor je soper našo voljo, ter velike večine avstrijskih narodov. Kam pridemo s takim zborovanjem, ni moj namen pisati, zatoraj stopim s čitajočim bravcem na veselejšo stran.

Kakor je sploh znano je v slednjih letih vsa učenost napredovala, ter storila tudi velikanski korak. — Isto velja tudi pri kmetijstvu in raznih vejah njegovega znanstva. — Nobena reč pa se v slednjih letih ni pri nas tako povzdignola kakor sadjereja. Na tisoče mladih dreves je posejanih, cepljenih in posajenih, ktera nam in našim potomcem obetajo lep dobiček. Da se je pa pri nas sadjereja tako povzdigavati začela, ima naj več zaslug Tomaž Spindler posestnik v Drakoveh blizo male Nedelje. Star že čez 60. let ne samo, da je bil poprej dober kmetovavec, umni bčelar, in sadjerejec, ampak bil je blizo 12 let občinski župan, ktero službo je (vzgleđ vsem sedanjim županom) vso po slovenskem opravljal. Zapustivši sinu svojo kmetijo se je podal na manjše posestvo, ktero je še le bilo prav ugodno za sadjerejo. Marljiva roka in bistra pamet hitro sprevidi to, ter se še le tukaj prav za prav prime sadjereje. — Drevesa mlada sedaj iz njegove drevsnice so tako lepa, da ni v nijednem mestu skoraj lepših dobiti. — Na tisoče in tisoče jih je že razprodal, med domači in tuj svet, in reči morem, da jih še čez 30 tisoč ima v svoji drevsnici. — Ali ni mož takošnih zaslug vredeti da bi ga c. k. štajerska kmetiška družba počastila s kakošnim darilom? to bi celo priporočal bližni podružnici Ljutomerski. — Ti pa „Slovenski Gospodar“ izreci našo željo, da še Bog dolgo ohrani tega častiljivega možaka nam in celi domovini v veliki prid. — Hvala toraj komur hvala gre.

J.

Novičar.

— 8. t. m. bi se bil moral slovesno odpreti deželni zbor v Zagrebu, g. Rauch je vendar deputacije, ktera se je po maši zastran tega k njemu podala, rekel; da zbora ne more odpreti, ker še zastran tega ni dobil kraljevskega pisma (reškripta). S tem so poslanci morali biti zadovoljni in se raziti. Imenito je tudi to, da je bilo okoli zbornice nastavljeno mnogo vojakov in na galeriji žandarjev.

Odprl se je zatoraj deželni zbor v Zagrebu še le 10. t. m. in prečitalo se je kraljevsko pismo od 20. oktobra l. 1867 po katerem je bil sklican zbor na 8. t. m. Res čudno!

— V Pragi je izvoljen za mestnega župana izvrstni narodnjak dr. Klau dy, ktere ga so zatoraj tudi pozdravili telegrafično mnoga česka mesta.

— Tretjega t. m. se je v Kanalu slovesno odprla narodna čitavnica.

— Delegaciji ste pozvani skupej na Dunaj na 19. t. m. in boste ločeni po Diakovem programu svoje seje imeli.

— V večih časnikih se je bralo, da so se pred kratkim ruski in avstrijski kojniki na galički meji prijeli in da so neki omorjeni bili.

— Srbski časnik „Svetovid“ dvomi, da bo hrvaški zbor, kakor je zdaj sestavljen, kaj stanovitega napravil.

— Iz Kandije so došli glasi, da so se Kandijanci s Turki pri Zuri tri dni močno topli, in da so Turki spet prav tepeni morali bojišča zapustiti.

— Truplo cesarja Maksa se je že pripeljalo v Polo in od tod se bo z veliko slovesnostjo odpeljalo v Beč.

Koliko je bilo l. 1867 samoumorov? Le samo na Dunaju bilo je lansko leto 267 samoumorov, le da nekteri niso mahoma umrli. — Umorilo se jih je 144; živih je ostalo 123 oseb; med temi je 171 možkega, 81 ženskega spola, in 15 otrok 11 — 14 let starih. — Pri sodnijah so zapisani razni vzroki samoumora: revščina pri 48; zguba premoženja pri 49; ljubosumnost ali pa opeharjena ljubezen pri 48; življenja gnjus, bolehnost ali kaj takega pri 37; blaznost ali norost pri 23; slednjič strah pred kaznijo pri 13 osebah.

— Naj manje se jih je umorilo mesca januarja in aprila (v vsakem 15), naj več pa mesca oktobra (30 vseh). Tako uči sploh dosedanja skušnja, da je v jeseni naj več, v spomladi naj manje samoumorov.

Vlkfrd.

— Če omenjene sodnijske vzroke samoumorov pregleđamo, se kaže, da jih je najmanje iz bolehnosti, posebno pa iz blaznosti konec vzelo; večina je takih nesrečnežev, kterim je manjkalo kristijanskega duha; kajti zarad revščine, neprevidene zgube na premoženju pač ni kristijanu obupati. Kdor pozna Očeta v nebesih, ki po zimi še vrabeljnu zrna in ubogemu zajcu šopek krmice najti da, temu pač obupati ni, ker se najde še dosti milosrčnih, ki revežu pomagajo, da mu ni treba konec vzeti. — Ali grda ljubosumnost, nečista ljubezen in nečimurnost, kakor tudi gnjus življenja in strah pred kaznijo — to so one ostudne pošasti, ki od nekđaj grozovito ljudji davijo, ktere se pa ne dajo odpraviti, kakor le — ne vstrašite se liberalci — kakor le po blagodatih v katoliški crkvi, ktera vest očiščuje vse tegobe, srca tolaži in duhovom pravo svobodo daje, da se otrasejo vseh pregrešnih spon in si ohranijo veselo, toda nedolžno srce. — Zatorej „slov. Gospodar“ svetuje vsem, ki hočejo zdravo pamet, pošteno in veselo srce si ohraniti, da najlepo krščansko živijo, si dobro vest ohranijo in — prav pridno delajo.

— Ruski car Aleksander je pomočnemu odboru za kandidjote v Petrogradu izročil 600.000 frankov.

— Pomočni odbor za Likančane v Zagrebu je dozdej že nabral 4909 gld 62 kr.

Za Slomšekov spominek

je g. Centrih poslal iz Rogaca 39 fl., g. Orožen, kanonik v Mariboru je daroval 12 fl.

Za Krempljev spominek

je daroval g. dr. Vošnjak v slov. Bistrici 2 fl.

Tržna cena

pretekli teden.

	V Varaš-		V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	5	80	6	10	5	40	5	50
Rži	4	—	4	5	4	—	3	80
Ječmena	3	—	3	20	—	—	—	—
Ovsa	1	80	—	—	1	70	1	60
Turšice (kuruze) vagan	3	—	3	20	3	—	2	80
Ajde	3	—	3	—	2	70	2	60
Prosa	2	80	2	10	—	—	—	—
Krompirja	1	60	1	35	1	20	—	—
Govedine funt	—	19	—	24	—	25	—	25
Teletine	—	24	—	26	—	26	—	26
Svinjetine črsteve funt	—	28	—	26	—	25	—	24
Drv 36" trdih seženj (Klaffer)	10	—	10	—	10	50	10	—
" 18"	—	5	4	—	—	—	—	—
" 36" mehkih	7	—	6	—	8	—	8	—
" 18"	—	3	50	—	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	40	—	55	—	35
" mehkega	—	60	—	30	—	45	—	35
Sena cent	1	50	1	20	1	5	1	—
Slame cent v šopah	—	1	40	—	—	90	—	90
" za steljo	—	1	20	—	—	80	—	70
Slanine (špeha) cent	—	40	—	33	—	—	—	32
Jajec, tri za	—	10	—	10	—	—	—	—

Cesarski zlat velja 5 fl. 74 kr. a. v.

Ažijo srebra 118.50.

Narodno drž. posojilo 65.20.

Loterijske srečke.

V Trstu 8. januarja 1868: 5 80 64 52 47

Prihodnje srečkanje je 22. januarja 1868.

Listnica vredništva.

Prvi list tega tečaja je pošel, ker pa še vendar zmirom prihajajo novi naročniki, ga bomo dali še enkrat natisniti, da ga vsi častiti naročniki, ki so se že naročili in še ga niso dobili, in oni, kteri še se prihodnjič naročijo, tudi dobijo. Prosimo naj kratek čas potrpijo.

Gosp. M. Tk. v Građcu. Je našim bravcem premalo razumljivo.